

Asia: VN/1453/2025

Lausuntopyyntö pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Toimiala- ja etujärjestö

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

-

LAUSUNTO

-

Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

1) Huomioita pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman taustalla olevista vaihtoehtoisista skenaarioista (suunnitelman luku 2)

Skenaariot ovat eräänlaisia voimakkaasti yksinkertaistettuja mallinuksia, missä tietyt poliittiset ja yhteiskunnalliset ilmiöt mahdollistavat tietyn tyyppiset ilmastopolitiikan ratkaisut. Suunnitelmaluonnoksen skenaariot antavat hyvää kuvaa siitä, miten myös erilaisia arvoja korostavissa yhteiskunnissa ilmastoratkaisut ovat mahdollisia. Skenaarioiden erojen lisäksi voisi pohtia myös sitä, mikä on erilaisille skenaarioille yhteistä. Skenaariotarkastelun perusteella näyttää kuitenkin siltä, että Suomen on hyvin haasteellista saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä.

Suunnitelmaluonnos tällaisenaan ei ole varsinainen suunnitelma, minkä vaikutuksia arvioidaan. Kuitenkin jonkinlainen alueellisten ulottuvuuksien tarkastelu antaisi paremmin kuvaa siitä, miltä skenaariot erilaisilla alueilla näyttäisivät. Esimerkiksi energiajärjestelmän kestävyysmurros näyttäytyy eri tavoin harvaan asutulla seudulla kuin tiiviisti rakennetussa ympäristössä.

Skenaarioiden lisäksi olisi suunnitelmassa hyvä pitää esillä myös perusskenaario. Lukijaystävällisyyttä ja skenaarioiden ymmärrettävyyttä voisi lisäksi kehittää tiiviillä skenaarioiden lähtöoletusten selvityksellä, vaikka ne linkkien takaa olivatkin löydettävissä.

2) Huomioita toimialakohtaisista etenemisvaihtoehdoista (suunnitelman luku 3)

Kaukolämmön tulevaisuus ennustetaan aika synkäksi kilpailukyvyyn heikkenemisen ja energiatehokkuuden kasvun takia (s. 44), vaikka toisaalta se mainitaan sektori-integraation (sähkö-lämmitys-liikennepolttoaineet) keskeiseksi infraksi (s. 67), mitä se onkin. Kaukolämpöinfran kunnossapidon resurssien heikentyessä verkosto alkaa rapistua, mikä heikentää myös sen käyttöä sektori-integraation mahdollistamiseen, esimerkiksi datakeskusten ja vedynvalmistuksen hukkalämmöt. Tämä on aika riskialtis ristiriita.

Vedyn tulevaisuus liikenteessä (3.3) on edelleen epävarma, vaikka BIZ-skenaariossa sen nopeaa yleistymistä ennustetaan. Teknologinen kehitys ja kustannukset ratkaisevat, mutta tällä hetkellä vedyn kilpailukyky suhteessa sähköön on kysymysmerkki. Tehokkaan joukkoliikenteen onnistuminen perustuu ennen kaikkea matka-ajan kilpailukykyyn ja sujuviin matkaketjuihin sekä riittävään tarjontaan ja luotettavuuteen. Lisäksi kohtuuhintaisuus, helppo maksaminen ja palvelun laatu (mukavuus, esteettömyys) ovat ratkaisevia tekijöitä, joita tukevat maankäytön suunnittelu ja digitaaliset ratkaisut. Kävelyllä ja pyöräliikenteellä on tärkeä merkitys kaikenkokoisissa taajamissa, joissa niille luodaan edellytyksiä kuten viihtyisiä ja turvallisia reittejä. Kaupunkiseuduilla liikenteen sähköistyminen ei riitä, kun kaupunkitilalle, kuten katutilalle ja pysäköinnin tarvitsemalle tilalle, on paljon muitakin käyttötarpeita ja -paineita.

Rakennuksissa (3.4) fossiilisilla energialähteillä viitattaneen lähinnä öljyyn, mutta uusiutuvasta lämmitysöljystä ei mainita mitään (tai vastaavista ei-fossiilista nestemäisistä polttoaineista, joita voi tulevaisuudessa olla saatavilla ja joilla voidaan osaltaan vähentää sähköverkon huippukuormitusta)

Ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja sopeutumista (3.7) käsitellään varsin yleisellä tasolla, vaikka sopeutumistoimien merkitys on kasvanut ja kasvaa erityisesti pitkällä aikavälillä. Myös ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja sen erilaisista sopeutumisen ja varautumisen strategioista olisi tärkeää luoda erilaisia skenaarioita ja tämän tyyppinen kärjistävämpien kehityspolkujen tarkastelu mahdollistaisi esim. erilaisten keikahduspisteiden huomioimisen. Esimerkiksi Ilmatieteen laitoksen FINSCAPES-hankkeessa on luotu alueellisia ilmastoskenaarioita ja sosioekonomisia narratiiveja avaamaan näkymiä mahdolliseen yhteiskunnalliseen kehitykseen.

3) Huomioita kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien kehitysnäkymistä (suunnitelman luku 4)

-

4) Puuttuuko suunnitelmassa kuvattujen kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien joukosta joku keskeinen menetelmä (suunnitelman luku 4)?

Menetelmäkuvaus on laaja, mutta se voisi huomioida paremmin jo nyt keskustelussa olevat teemat, kuten rakentamisen kiertotalouden sekä luonnon monimuotoisuuden, hiilinielujen ja ilmastotoimien yhteisvaikutukset ja luonnonvarojen kestävä käytön.

5) Muita huomioita pitkänaikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

Suunnitelman luonne ja tavoitteet jää hieman epäselväksi. Suunnitelman tapa esittää skenaarioita vaikuttaa kuitenkin siihen, miten tulevaisuuden kehityskulkuja hahmotetaan. Jos suunnitelmassa ei luoda erityisiä strategisia näkymiä tulevaisuuden ilmastopolitiikkaan, sen merkitys jää avoimeksi. Suomen ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmä on rakenteeltaan monimutkainen ja osin päällekkäinen, kun ilmastolain edellyttämien suunnitelmien lisäksi on muitakin säännöllisesti hallituskausittain tehtäviä suunnitelmia. Tämä monimutkaisuus kasvattaa hallinnollisia kustannuksia ja heikentää ymmärrettävyyttä ja avoimuutta. Järjestelmää olisi tarpeen yksinkertaistaa ja painottaa ohjelmien määrän sijaan niiden vaikuttavuutta.

Jalonen Pauliina
Suomen Kuntaliitto ry